

Sygn. akt XXVIII C 811/21

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 19 listopada 2021 roku

Sąd Okręgowy w Warszawie, XXVIII Wydział Cywilny, w składzie:

Przewodniczący: sędzia Katarzyna Dawid – Birska

Protokolant: Aleksandra Dudzińska

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 22 października 2021 roku w Warszawie

sprawy z powództwa **G. K. i M. K.**

przeciwko **Bank (...) S.A. z siedzibą w W.**

o ustalenie i o zapłatę ewentualnie o ustalenie i o zapłatę

I. ustala, że umowa o kredyt hipoteczny nr KH/ (...), zawarta w dniu 03 lipca 2008 roku pomiędzy G. K. i M. K. a Bankiem (...) S.A. z siedzibą w W., jest nieważna;

II. zasądza od strony pozwanej Bank (...) S.A. z siedzibą w W. na rzecz powodów G. K. i M. K. do ich majątku wspólnego kwoty:

- a) 42 151,18 zł (czterdzieści dwa tysiące sto pięćdziesiąt jeden złotych i osiemnaście groszy),
- b) 10 229,10 CHF (dziesięć tysięcy dwieście dwadzieścia dziewięć franków szwajcarskich i dziesięć centymów),
- c) 8 417,97 zł (osiem tysięcy czterysta siedemnaście złotych i dziewięćdziesiąt siedem groszy),
- d) 2 964 zł (dwa tysiące dziewięćset sześćdziesiąt cztery złote)

wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie liczonymi od dnia 15 października 2020 roku do dnia zapłaty;

III. zasądza od strony pozwanej Bank (...) S.A. z siedzibą w W. na rzecz powodów G. K. i M. K. do ich majątku wspólnego kwotę 11 834 zł (jedenaście tysięcy osiemset trzydzieści cztery złote) tytułem zwrotu kosztów postępowania, w tym kwotę 10 800 zł (dziesięć tysięcy osiemset złotych) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego – wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia uprawomocnienia się wyroku do dnia zapłaty.

Sygn. akt XXVIII C 811/21

UZASADNIENIE

Wyroku z dnia 19 listopada 2021 roku

W pozwie, złożonym w dniu 09 marca 2021 roku (k. 3 – data prezentaty) przeciwko Bankowi (...) Spółce Akcyjnej z siedzibą w W. (dalej jako: Bank (...) S.A.” lub „Bank”), powodowie G. K. i M. K. wniesli o: ustalenie, że umowa o kredyt hipoteczny nr KH/ (...), sporządzona w dniu 03 lipca 2008 roku i zawarta pomiędzy nimi a stroną pozwaną, jest nieważna, a w związku z tym o zasądzenie od strony pozwanej na ich rzecz kwoty 42 151,18 PLN tytułem zwrotu środków pobranych przez Bank w związku ze spłatą zobowiązań od dnia 08 marca 2011 roku do dnia 08 września 2014 roku wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 15 października 2020 roku do dnia zapłaty oraz kwoty 10 229,10 CHF, stanowiących raty kapitałowo – odsetkowe pobrane przez stronę pozwaną od dnia 08 października

2014 roku do dnia 08 marca 2018 roku wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 15 października 2020 roku do dnia zapłaty, a także o zasądzenie od strony pozwanej na ich rzecz kwoty 8 417,97 PLN tytułem zwrotu pobranych bezpodstawnie przez stronę pozwaną od nich składek ubezpieczeniowych tytułem ubezpieczenia na życie w okresie marzec 2011 – sierpień 2020 oraz kwoty 2 964,00 PLN tytułem zwrotu pobranych bezpodstawnie przez stronę pozwaną od nich składek ubezpieczeniowych tytułem ubezpieczenia nieruchomości w okresie marzec 2011 – sierpień 2020, obie kwoty wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 15 października 2020 roku do dnia zapłaty.

Ewentualnie, w przypadku stwierdzenia, iż Umowa jest ważna, w miejsce wskazanego wyżej żądania, powodowie wnieśli: o ustalenie, iż postanowienia § 2 ust. 2 i § 7 ust. 1 przedmiotowej Umowy, są bezskuteczne wobec powodów i ich nie wiążą z uwagi na fakt, iż stanowią one niedozwolone postanowienia umowne w rozumieniu art. 385¹ kodeksu cywilnego oraz o zasądzenie od strony pozwanej na ich rzecz kwoty 35 629,96 PLN tytułem zwrotu nadpłaconych przez nich od dnia 01 marca 2011 roku do dnia 10 sierpnia 2020 roku środków przy spłacie rat kapitałowo – odsetkowych w związku z występowaniem w Umowie niedozwolonych klauzul indeksacyjnych wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 15 października 2020 roku do dnia zapłaty.

Ponadto powodowie wnieśli o zasądzenie od strony pozwanej na ich rzecz zwrotu kosztów procesu, w tym zwrot kosztów zastępstwa procesowego według norm prawem przepisanych w wysokości dwukrotności stawki minimalnej określonej stosownymi przepisami.

Uzasadniając żądanie pozwu, powodowie zarzucili, iż przedmiotowa Umowa kredytu jest nieważna jako sprzeczna z przepisami bezwzględnie obowiązującymi tj. art. 58 § 1 k.c. w zw. z art. 358¹ § 1 k.c. w zw. z art. 69 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 roku – Prawo bankowe oraz z art. 58 § 2 k.c. Zarzucili m.in. że pozwanemu Bankowi od początku przysługiwało jednostronne uprawnienie do ustalania kursu kupna i sprzedaży CHF, a zasady ustalania kursów nie zostały określone ani w Umowie ani w Regulaminie a więc Kredytobiorca narażony był na niczym nieograniczoną arbitralność decyzji Banku. Dodali, że Bank, zawierając z nimi przedmiotową Umowę, naruszył obowiązek informacyjny, nie wyjaśniając im kwestii ryzyk związanych z Umową.

Kolejno powodowie przytoczyli argumenty za uznaniem § 2 ust. 2 i § 7 ust. 1 Umowy za postanowienia abuzywne. Podkreślili, iż mają interes prawny w żądaniu ustalenia nieistnienia stosunku prawnego opartego na Umowie, ponieważ odmówienie im w niniejszej sprawie interesu prawnego w powództwie o ustalenie pozbawi ich możliwości ochrony własnych interesów, biorąc pod uwagę fakt ekonomicznej przewagi pozwanego Banku.

Powodowie wskazali, iż podstawę prawną zgłoszonych przez nich roszczeń o zapłatę stanowią przepisy art. 405 k.c. w zw. z art. 410 § 2 k.c. (k. 3 – 24v – pozew).

Postanowieniem z dnia 15 kwietnia 2021 roku Sąd ustalił wartość przedmiotu sporu w niniejszej sprawie na kwotę 368 448 zł, uznając, iż w niniejszej sprawie wartość przedmiotu sporu stanowi sumę wartości roszczenia o ustalenie nieważności przedmiotowej Umowy (a więc kwota wypłacona na podstawie tej Umowy) oraz roszczenia o zapłatę (przeliczając kwotę wskazaną w CHF na PLN w oparciu o średni kurs NBP z dnia złożenia pozwu) (k. 70 – postanowienie z dnia 15 kwietnia 2021 roku).

W odpowiedzi na pozew strona pozwana Bank (...) S.A. wniosła o oddalenie powództwa w całości oraz o zasądzenie od powodów solidarnie na jej rzecz zwrotu kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Uzasadniając stanowisko procesowe, strona pozwana podniosła, że powodowie nie mają interesu prawnego w żądaniu ustalenia nieważności całej Umowy kredytu ani bezskuteczności poszczególnych jej postanowień z uwagi na to, że powodom przysługuje dalej idące powództwo o zapłatę. Kolejno podniosła zarzut przedawnienia roszczenia, podając że bieg terminu przedawnienia roszczeń dochodzonych na podstawie przepisów o zwrocie nienależnego świadczenia rozpoczyna się w dacie zawarcia przez strony Umowy kredytu. Wobec tego, 10-letni termin przedawnienia upłynął bezskutecznie w dniu 03 lipca 2018 roku, bądź najpóźniej w dniu 09 października 2009 roku (z uwagi na datę wypłaty

ostatniej transzy kredytu). Dodała, że przedawnieniu uległy roszczenia powodów dotyczące rat uiszczonych ponad 3 lata przed dniem złożenia pozwu, tj. do marca 2018 roku włącznie.

W dalszej części uzasadnienia odpowiedzi na pozew strona pozwana podniosła, że powodowie sami zwrócili się do Banku o udzielenie kredytu walutowego w CHF, wskazując jako walutę kredytu franki szwajcarskie, pomimo, że możliwość wyboru obejmowała nie tylko PLN i CHF, ale również EURO i USD. Dodała, że kredyt udzielony powodom był kredytem walutowym, natomiast zastosowanie przez Bank kursu kupna do uruchomienia kredytu oraz kursu sprzedaży do rozliczania rat znajduje swoje uzasadnienie ekonomiczne i wynika z konstrukcji kredytu walutowego. Strona pozwana podniosła, że nie jest dopuszczalne kwalifikowanie kredytu indeksowanego czy denominowanego jako kredytu w PLN oprocentowanego stawką referencyjną LIBOR właściwą dla kredytów indeksowanych do walut obcych.

Kolejno strona pozwana podkreśliła, iż przedmiotowa Umowa kredytu nie jest sprzeczna z ustawą Prawo bankowe oraz że spełnia wymogi z art. 69 ustawy Prawo bankowe, świadczenie zostało w Umowie określone, a Umowa nie jest sprzeczna z zasadami współżycia społecznego, nie narusza zasady nominalizmu, jak również przepisów prawa dewizowego. Dodała, że nawet hipoteczne podzielenie stanowiska, że kwestionowane postanowienia umowne są abuzywne – nie skutkowałyby nieważnością Umowy, gdyż istniałaby możliwość uzupełnienie stosunku prawnego w oparciu o przepisy art. 65 § 2 k.c., art. 56 k.c., art. 358 k.c. i art. 354 k.c.

Strona pozwana dodała, iż strony Umowy zawarły do niej Aneks (...), na mocy którego zmieniono postanowienia odnoszące się do Tabeli Kursów Walut Obcych w związku z czym związana z postanowieniami umownymi niepewność po stronie konsumenta przestała istnieć. Ponadto wskazała, iż możliwe jest uzupełnienie Umowy w przypadku uznania niektórych jej postanowień za abuzywne, przez zastosowanie średniego kursu NBP. Zarzuciła także, iż: Bank nie był w jakimkolwiek stopniu wzbogacony kosztem powodów, albowiem dla udzielenia im kredytu oprocentowanego stopą LIBOR 3M (CHF) musiał zaciągnąć własne zobowiązanie w CHF a w 2008 roku powodowie nie uzyskaliby kredytu w PLN na warunkach, których aktualnie się domagają, a co za tym idzie musieliby płacić o wiele większe oprocentowanie WIBOR; dopóki powodowie nie zwrócą co najmniej kapitału kredytu, nie sposób mówić o istnieniu po ich stronie jakiegokolwiek zubożenia; nawet jeżeli uznać, że Umowa kredytu jest nieważna, to świadczenie powodów należy traktować jako czyniące zadość zasadom współżycia społecznego lub też jako spełnione na poczet niewymagalnej wierzytelności Banku względem powodów o zwrot własnego świadczenia wzajemnego; na podstawie art. 411 k.c. powodowie nie mogą żądać zwrotu tego, co świadczyli z uwagi m.in. na świadomość braku podstawy prawnej (k. 95 – 175 – odpowiedź na pozew).

Na rozprawie w dniu 22 października 2021 roku – bezpośrednio poprzedzającej ogłoszenie wyroku w sprawie – strony podtrzymały powyższe stanowiska (k. 601, k. 605 – protokół z rozprawy z dnia 22 października 2021 roku).

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Małżonkowie M. i G. K. planowali budowę domu na nieruchomości gruntowej, którą kupili ze środków pieniężnych pochodzących z kredyt złotowego, zaciągniętego w (...) Banku S.A. Aby uzyskać środki pieniężne na realizację tego celu, skorzystali z pomocy doradcy kredytowego. Poinformował on ich, że nie mają zdolności kredytowej, aby otrzymać kredyt w PLN a mają zdolność kredytową na otrzymanie kredytu w CHF oraz że waluta CHF jest stabilna i bezpieczna. Spośród ofert kredytowych dwóch banków, M. i G. K. wybrali ofertę (...) Banku S.A.

(dowód: k. 602 – 604 – przesłuchanie powoda G. K. i powódki M. K.)

We wniosku kredytowym nr (...), wypełnionym na druku Banku w dniu 15 kwietnia 2008 roku, M. i G. K. zwrócili się do Banku (...) S.A. o udzielenie kredytu w kwocie 303 300 PLN. Wskazali, że kredyt ma być przeznaczony: na budowę domu wolnostojącego systemem gospodarczym – w wysokości 300 000 PLN, na opłacenie prowizji za udzielenie kredytu – w wysokości 3 000 PLN oraz na opłatę za sporządzenie wyceny – w wysokości 300 PLN. W rubryce „Waluta

kredytu / pożyczki” spośród czterech opcji: PLN, EURO, USD i CHF zaznaczono okienko przy „CHF”. Wpisano, że okres kredytowania ma wynosić 504 miesiące, raty mają być równe a kredyt ma być wypłacony w 4 transzach.

W rubryce „Informacje o Wnioskodawcach” wpisano, że oboje Wnioskodawcy mają wykształcenie średnie/policealne. Podano, że G. K. ma wykształcenie ogólnobudowlane, zatrudniona jest na podstawie umowy o pracę na czas nieokreślony oraz wykonuje zawód policjanta a jej miesięczna płaca podstawowa brutto wynosi 3 657,70 zł. Natomiast M. K. z wykształcenia jest technikiem chemikiem, zatrudniona jest na podstawie umowy o pracę na czas nieokreślony oraz wykonuje zawód handlowca w biurze obsługi klienta a jej miesięczna płaca podstawowa brutto wynosi 1 623,75 zł.

Powyższy wniosek oprócz Wnioskodawców podpisała także doradca kredytowy A. G.. Wniosek ten został złożony w Banku w dniu 25 kwietnia 2008 roku.

(dowód: k. 198 – 202 – kserokopia wniosku kredytowego nr (...))

M. i G. K. poświadczili własnoręcznymi podpisami, że zapoznali się z informacjami, zawartymi na druku – sporządzonym przez Bank, datowanym na dzień 15 kwietnia 2008 roku – zatytułowanym „Informacja dla Wnioskodawców ubiegających się o produkty hipoteczne indeksowane kursem waluty obcej, oparte na zmiennej stopie procentowej”.

W treści powyższego druku wskazano m.in. że wybierając zadłużenie w walucie obcej, Kredytobiorcy korzystają aktualnie z oprocentowania niższego w porównaniu z kredytem złotowym i spłacają miesięcznie niższą ratę kredytu. Podkreślono, że zaciągając zobowiązania w walucie obcej, Kredytobiorcy narażeni są na ryzyko zmiany kursów walutowych a występowanie ryzyka kursowego sprawia, że zarówno rata spłaty, jak i wysokość zadłużenia tytułem zaciągniętego kredytu przeliczona na PLN na dany dzień podlega ciągłym wahaniom, w zależności od aktualnego kursu waluty. Podano, że ryzyko kursowe jest znacznie mniejsze, jeżeli o kredyt walutowy ubiega się Kredytobiorca, osiągający dochody w tej samej walucie obcej. Wskazano, że warto rozważyć zaciągnięcie długoterminowego kredytu w PLN jako korzystną alternatywę w stosunku do kredytów walutowych, które mimo atrakcyjnych aktualnie warunków cenowych w długim okresie mogą okazać się droższe na skutek wzrostu kursów walutowych. Kolejno wskazano, że zarówno w przypadku kredytów złotych jak i walutowych, oprocentowanych w oparciu o zmienną stopę procentową, Kredytobiorca ponosi ryzyko zmian stóp procentowych. Podano, że zmienność kursów walutowych oraz wahania stóp procentowych powodują, że rzeczywiste koszty obsługi długu mogą okazać się znacznie wyższe od wcześniej założonych.

W tabelce, zawartej na powyższym druku, wskazano 5 sytuacji modelowych, obrazujących szacowaną wysokość raty przy uwzględnieniu zmiany stopy procentowej oraz kursu waluty, podając, iż przy aktualnym poziomie kursu CHF i aktualnym poziomie stopy procentowej szacowana wysokość raty wynosiłaby 1 110,77 zł, natomiast przy założeniu, że stopa procentowa kredytu w CHF jest równa stopie procentowej kredytu w PLN a kapitał jest większy o 20% - szacowana wysokość raty wynosiłaby 1 970,51 zł. W tabelce tej podano jeden przykład zmiany wysokości raty w związku ze zmianą kursu CHF, podając, że wysokość raty kredytu w sytuacji, gdy kurs CHF wzrósłby o wartość stanowiącą różnicę pomiędzy maksymalnym i minimalnym kursem CHF z okresu ostatnich 12 miesięcy, tj. o 14,22%, wynosiłaby 1 268,70 zł. W kolejnych przykładach podano, że przy założeniu, że stopa procentowa wzrośnie o 400 pb – szacowana wysokość raty wynosiłaby 1 870,51 zł, zaś przy założeniu, że stopa procentowa wzrośnie o wartość stanowiącą różnicę między maksymalną i minimalną wartością stopy referencyjnej z okresu ostatnich 12 miesięcy, tj. o 0,79 p.p. – szacowana wysokość raty wynosiłaby 1 248,17 zł.

W treści powyższego druku wskazano, że załącznikami do niego są: Historia zmian kursu CHF do złotego oraz Historia zmian stawki referencyjnej dla CHF.

(dowód: k. 203 - 204 – kserokopia podpisanego przez powodów druku „Informacja dla Wnioskodawców ubiegających się o produkty hipoteczne indeksowane kursem waluty obcej, oparte na zmiennej stopie procentowej”)

W dniu 02 lipca 2008 roku Bank dokonał wstępnej oceny zdolności kredytowej Wnioskodawców, wpisując w parametrach wejściowych symulacji kwotę kredytu 302 704,40 PLN oraz walutę kredytu CHF. W analizie dla kredytu w PLN wskazano oprocentowanie w wysokości 7,0500% oraz wysokość raty – 1 895,85 PLN, natomiast dla kredytu w CHF wskazano oprocentowanie w wysokości 3,8350% oraz wysokość raty – 1 293,74 PLN. Wskazano, że we wszystkich wymienionych w symulacji walutach: PLN, CHF, EUR i USD Wnioskodawcy posiadają zdolność kredytową.

(dowód: k. 205 – wydruk z parametrów wejściowych symulacji; k. 206 – wydruk ze wstępnej oceny zdolności kredytowej)

W dniu 03 lipca 2008 roku G. K. i M. K. (dalej też jako „Kredytobiorcy”) oraz Bank (...) S.A. z siedzibą w W. podpisali – sporządzoną w dniu 02 lipca 2008 roku – Umowę o kredyt hipoteczny NR KH/ (...) (dalej też jako (...)).

Zgodnie z § 2 ust. 1 i 2 zdanie 1 Umowy kwota kredytu wynosiła 302 702,40 PLN a kredyt indeksowany był do CHF, po przeliczeniu wypłaconej kwoty zgodnie z kursem kupna CHF według Tabeli Kursów Walut Obcych obowiązującej w Banku (...) w dniu uruchomienia kredytu lub transzy.

W § 2 ust. 3 Umowy wskazano, że celem kredytu jest budowa domu metodą gospodarczą – kwota 300 000,00 PLN oraz koszty wliczone w kredyt – kwota 2 702,40 PLN. Okres kredytowania określono na 504 miesiące (§ 2 ust. 6 Umowy). Wypłata kredytu miała nastąpić w transzach na rachunek bankowy Kredytobiorcy (§ 3 ust. 1 – 2 Umowy).

§ 6 ust. 1 Umowy stanowił, że kredyt oprocentowany był według zmiennej stopy procentowej, natomiast § 6 ust. 3 Umowy – że oprocentowanie kredytu wynosi 3,7400% w stosunku rocznym, co stanowiło sumę stopy referencyjnej LIBOR 3M (CHF) obowiązującej w dniu sporządzenia Umowy oraz marży w wysokości 0,9500 p.p., stałej w całym okresie kredytowania.

W § 7 ust. 1 Umowy wskazano, że Kredytobiorca zobowiązał się spłacić kwotę kredytu w CHF, ustaloną zgodnie z § 2, w złotych polskich z zastosowaniem kursu sprzedaży CHF obowiązującego w dniu płatności raty kredytu, zgodnie z Tabelą Kursów Walut Obcych Banku (...) S.A.

W § 9 Umowy ustanowiono zabezpieczenia spłaty kredytu wraz z odsetkami i kosztami w postaci: hipoteki kaucyjnej do sumy 514 594,08 PLN na rzecz Banku, ustanowionej na prawie własności nieruchomości, stanowiącej własność Kredytobiorców; cesji na Bank praw z polisy ubezpieczeniowej od ognia i innych zdarzeń losowych nieruchomości; cesji na Bank praw z polisy ubezpieczeniowej na życie Kredytobiorców; do czasu otrzymania przez Bank odpisu z księgi wieczystej nieruchomości z prawomocnym wpisem hipoteki – ubezpieczenia kredytów zabezpieczanych hipotecznie na podstawie Umowy, zawartej przez Bank z Towarzystwem (...) S.A.

Stosownie do § 11 ust. 2 pkt 1 i ust. 5 Umowy integralną jej część stanowił Regulamin, który miał zastosowanie w zakresie nieuregulowanym Umową.

(dowód: k. 28 – 30v – poświadczona za zgodność z oryginałem kserokopia Umowy o kredyt hipoteczny NR KH/ (...))

W § 2 pkt 8 lit. f) Regulaminu kredytowania osób fizycznych w ramach usług bankowości hipotecznej Banku (...) S.A. wskazano, że użyte w nim określenie stopa referencyjna stawka LIBOR (3M) (London Interbank Offered Rate) oznacza stopę procentową podawaną przez R., ustaloną o godzinie 11:00 (...) w L., na podstawie średniej arytmetycznej kwotowań 3 – miesięcznych, po której banki gotowe są sprzedawać swoje nadwyżki finansowe na londyńskim rynku międzybankowym, w przypadku kredytu w CHF.

W § 2 pkt 18 Regulaminu podano, że użyte w nim określenie kredyt indeksowany w walucie obcej oznacza kredyt udzielony w PLN indeksowany kursem waluty obcej wg Tabeli Kursów Walut Obcych obowiązującej w Banku.

§ 3 ust. 1 i 2 Regulaminu stanowiły, że kredyt udzielany jest w PLN oraz że kredyt może być indeksowany kursem waluty obcej na podstawie obowiązującej w Banku Tabeli Kursów Walut Obcych.

Zgodnie z § 5 ust. 15 pkt 2 Regulaminu w przypadku kredytu w walucie obcej, kredyt jest kredytem indeksowanym do walut wymienialnych i jest udzielany w złotych polskich, w umowie kredytowej kwota kredytu miała być określona w PLN.

Stosownie do § 8 ust. 3 Regulaminu, w przypadku kredytu indeksowanego kursem waluty obcej, kwota raty spłaty miała być obliczana według kursu sprzedaży dewiz, obowiązującego w Banku na podstawie obowiązującej w Banku Tabeli Kursów Walut Obcych z dnia spłaty.

§ 9 ust. 4 Regulaminu stanowił zaś, że w przypadku kredytu indeksowanego kursem waluty obcej, Bank w następnym dniu po upływie terminu wymagalności kredytu, dokonać miał przewalutowania całego wymagalnego zadłużenia na PLN, z zastosowaniem aktualnego kursu sprzedaży dewiz, określonego przez Bank w Tabeli Kursów Walut Obcych. Od wymagalnego kapitału, wyrażonego w PLN, Bank naliczać miał dalsze odsetki w wysokości dwukrotności odsetek ustawowych.

(dowód: k. 230 – 248 – wydruk Regulaminu kredytowania osób fizycznych w ramach usług bankowości hipotecznej w Banku (...) S.A.)

W wykonaniu powyższej Umowy Bank wypłacił Kredytobiorcom następujące kwoty:

- w dniu 08 lipca 2009 roku kwotę 82 702,39 PLN, przeliczając ją zgodnie z kursem CHF, wynoszącym 1 CHF = 1,9980 PLN, na kwotę zadłużenia w wysokości 41 392,59 CHF,

- w dniu 23 marca 2009 roku kwotę 130 000,00 PLN, przeliczając ją zgodnie z kursem CHF, wynoszącym 1 CHF = 2,8894 PLN, na kwotę zadłużenia w wysokości 44 992,04 CHF,

- w dniu 09 września 2009 roku kwotę 59 999,99 PLN, przeliczając ją zgodnie z kursem CHF, wynoszącym 1 CHF = 2,7331 PLN, na kwotę zadłużenia w wysokości 21 953,09 CHF.

Łączna kwota wypłacona Kredytobiorcom przez Bank wynosiła 272 702,38 PLN, co Bank przeliczył na łączną kwotę zadłużenia, wynoszącą 108 337,72 CHF.

(dowód: k. 36 – kserokopia zaświadczenia z dnia 13 sierpnia 2020 roku o udzieleniu kredytu hipotecznego)

W dniu 31 maja 2010 roku strony podpisały Aneks nr (...) do powyższej Umowy kredytu, zgodnie z którym m.in. kwotę kredytu obniżono do 272 702,40 PLN.

(dowód: k. 31 - 31 v, k. 217 – 218 – kserokopia i poświadczona za zgodność z oryginałem kserokopia Aneksu nr (...))

W dniu 26 września 2014 roku Kredytobiorcy i Bank podpisali, sporządzony w dniu 22 września 2014 roku, Aneks nr (...) do Umowy, na mocy którego w § 2 Umowy dodano zapis, w którym m.in. wskazano, że podstawą do ustalenia kursów kupna i sprzedaży zawartych w Tabeli Kursów Walut Obcych Banku jest kurs bazowy, stanowiący średnią arytmetyczną z ofert kupna i ofert sprzedaży tej waluty oferowanych przez profesjonalnych uczestników rynku walutowego i podanych na stronie serwisu (...) w chwili tworzenia Tabeli Kursów Walut Obcych przy czym wartość kursu kupna i wartość kursu sprzedaży z Tabeli Kursów Walut Obcych mogła odbiegać od kursu bazowego o nie więcej niż 10%. Tabela Kursów Walut Obcych miała być tworzona przynajmniej raz dziennie każdego dnia roboczego, pierwsza pomiędzy godziną 8:00 a godziną 10:00 danego dnia.

Ponadto na podstawie powyższego Aneksu zmianie uległy także § 7 ust. 1 oraz ust. 3 Umowy, zgodnie z którymi m.in. spłata rat kredytu miała być dokonywana przez Kredytobiorców w walucie obcej, do której kredyt był indeksowany oraz spłata kredytu miała następować poprzez bezpośrednie potrącanie przez Bank należnych mu kwot z rachunku walutowego Kredytobiorców.

(dowód: k. 220 – 221 – kserokopia Aneksu nr (...))

Kredytobiorcy w wykonaniu powyższej Umowy wpłacili Bankowi m.in. w okresie od 08 marca 2011 roku do 08 marca 2018 roku łącznie kwoty 42 151,18 zł oraz 10 229,1 CHF tytułem spłaty rat kapitałowo – odsetkowych. Ponadto w okresie od marca 2011 roku do sierpnia 2020 roku wpłacili Bankowi tytułem składek na ubezpieczenie na życie łącznie kwotę 8 484,84 zł. Kredytobiorcy wpłacili również Bankowi składkę na ubezpieczenie nieruchomości w kwocie 3 796 zł.

W chwili spłaty pierwszej raty odsetkowej przez Kredytobiorców, tj. w dniu 08 sierpnia 2008 roku, kurs waluty CHF – według którego następowało przeliczenie wysokości raty – wynosił 2,0531044 PLN, natomiast w dniu spłaty ostatniej raty kapitałowo – odsetkowej uiszczonej przez nich w PLN, tj. w dniu 08 września 2014 roku kurs ten wynosił – 3,6314997 PLN.

(dowód: k. 37 – 43 – poświadczona za zgodność z oryginałem kserokopia zaświadczenia Banku z dnia 18 sierpnia 2020 roku o poniesionych kosztach od kredytu hipotecznego wraz z załącznikiem)

M. K. i G. K. w chwili zawierania powyższej Umowy oraz w chwili spełniania świadczeń na jej podstawie na rzecz Banku byli małżeństwem. Nie zawierali umów majątkowych małżeńskich. Nigdy nie prowadzili działalności gospodarczej.

(dowód: k. 602, k. 604 – przesłuchanie powodów)

Pismem z dnia 01 października 2020 roku, zatytułowanym „Przedsądowe wezwanie do zapłaty”, pełnomocnik Kredytobiorców w ich imieniu wezwał Bank do zapłaty na ich rzecz kwot 73 188,17 PLN oraz 17 202,32 CHF tytułem zwrotu środków pobranych przez Bank w związku ze spłatą zobowiązań wiążących się z nieważną umową kredytu nr KH/ (...). W piśmie tym wyznaczono Bankowi termin zapłaty, wynoszący 3 dni od dnia otrzymania tego pisma.

(dowód: k. 32 – 34v – poświadczona za zgodność z oryginałem kserokopia przedsądowego wezwania do zapłaty z dnia 01 października 2020 roku)

Powyższe pismo Bank odebrał w dniu 09 października 2020 roku.

(dowód: k. 35 – wydruk śledzenia przesyłki poleconej)

W odpowiedzi na powyższe pismo, Bank w piśmie z dnia 26 października 2020 roku stwierdził, że nie widzi podstaw do uznania roszczeń Kredytobiorców.

(dowód: k. 44 – 45v – poświadczona za zgodność z oryginałem kserokopia pisma Banku z dnia 26 października 2020 roku)

Do chwili zamknięcia rozprawy w niniejszej sprawie Bank nie zapłacił Kredytobiorcom żądanych przez nich kwot.

(okoliczność bezsporna)

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie wskazanych w jego opisie dowodów z dokumentów, kserokopii dokumentów oraz z zeznań powodów. Dowody z dokumentów Sąd ocenił jako wiarygodne. Strony postępowania nie kwestionowały, że oświadczenia w nich zawarte zostały złożone przez osoby, które podpisały te dokumenty. Nie kwestionowały także prawdziwości i autentyczności dokumentów złożonych w kserokopiach. Sąd nie znalazł także podstaw, aby z urzędu powziąć wątpliwości odnośnie ich wiarygodności i mocy dowodowej.

Odnośnie dowodu z przesłuchania powodów wskazać należy, iż w swoich zeznaniach zrelacjonowali oni przebieg zdarzeń związanych z zawarciem Umowy kredytu, wskazując, że przy prezentowaniu oferty kredytowej waluta CHF została im przedstawiona jako stabilna i bezpieczna oraz że nie przedstawiono im żadnych symulacji, obrazujących wpływ kursu CHF na wysokość raty kredytowej.

Oceniając zeznania powodów, Sąd miał na uwadze, że są oni bezpośrednio zainteresowana korzystnym dla siebie rozstrzygnięciem niniejszej sprawy. Jednakże – mając na uwadze treść ich zeznań oraz okoliczność, że znalazły one potwierdzenie w dowodach z dokumentów – Sąd ocenił je jako wiarygodne, logiczne i rzeczowe.

Podstawę ustaleń faktycznych stanowiły także same twierdzenia stron o okolicznościach faktycznych sprawy. W zakresie, w jakim druga strona je przyznała lub im nie zaprzeczyła, uznać należało je za bezsporne (art. 229 – 230 k.p.c.).

Sąd nie oparł ustaleń faktycznych na podstawie dowodów z zeznań przesłuchanych świadków P. S. (k. 577 – 578), który w imieniu Banku podpisał z powodami Umowę kredytu i A. G. (k. 578v – 579), która uczestniczyła w składaniu przez powodów wniosku kredytowego. Świadek P. S. zeznał, że skoro na przedmiotowej Umowie został wymieniony jako drugi pełnomocnik Banku, to podpisywał tę Umowę na tzw. „drugą rękę”, nie mając w ogóle bezpośredniego kontaktu z Kredytobiorcami. Zeznania tego świadka dotyczyły ogólnie stosowanej przez niego procedury w zakresie udzielania informacji o ofercie kredytowej Banku i o umowach kredytu indeksowanego do CHF. Świadek ten nie miał wiedzy odnośnie tego, jakich informacji udzielone konkretnie powodom. Wobec tego, jego zeznania nie miały istotnego znaczenia w niniejszej sprawie. Natomiast świadek A. G. miała wprawdzie bezpośredni kontakt z powodami na etapie składania wniosku kredytowego, jednak nie pamiętała ona powodów ani okoliczności złożenia tego konkretnego wniosku kredytowego. Wobec tego, jej zeznania także nie miały istotnego znaczenia dla ustalenia okoliczności w niniejszej sprawie.

Na podstawie art. 235² § 1 pkt 2 k.p.c. Sąd pominął dowody: z opinii biegłego sądowego, zgłoszonego w pkt 3 na stronie 3 pozwu; z zeznań świadków A. K., D. M., K. M. i J. C., zgłoszonych w odpowiedzi na pozew; z dokumentów, wymienionych pod lit. xxx do xlii na stronie 6 odpowiedzi na pozew; z opinii biegłego sądowego, zgłoszonego w odpowiedzi na pozew. Sąd uznał, że wymienione dowody nie mają istotnego znaczenia dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy. Irrelevantne w niniejszej sprawie były bowiem ustalenia dotyczące sposobu pozyskiwania przez pozwanego Bank środków pieniężnych na potrzeby finansowania udzielanych kredytów indeksowanych do CHF oraz sposobu księgowania tych kredytów w ewidencji Banku. W niniejszej sprawie istotna była treść łączącej strony Umowy, a nie mechanizmy finansowe dotyczące udzielonego kredytu, stosowane przez pozwanego Bank.

Odnośnie dowodów z opinii biegłych sądowych, zgłoszonych przez obie strony postępowania, to – wobec oceny przedmiotowej Umowy dokonanej w dalszej części uzasadnienia – fakty, które miały być wykazane tymi dowodami, nie miały istotnego znaczenia dla rozstrzygnięcia w niniejszej sprawie.

Co do dowodów z zeznań świadków A. K., K. M. i J. C., to Sąd miał również na uwadze, iż nie brali oni udziału w zawieraniu przedmiotowej Umowy z powodami, a więc ich zeznania dotyczyć mogłyby jedynie opisanie ogólnie przyjętej przez Bank procedury zawierania umów kredytu hipotecznego, zaś ustalenia te nie miały istotnego znaczenia dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy. Odnośnie dowodu z zeznań świadka D. M., to wprawdzie brał on udział w zawieraniu z powodami Aneksu nr (...) do Umowy, jednakże z niżej podanych względów zawarcie tego Aneksu nie miało znaczenia dla oceny prawnej przedmiotowej Umowy, a więc zeznania tego świadka nie miałyby także istotnego znaczenia dla rozstrzygnięcia w niniejszej sprawie.

Natomiast zgłoszony przez stronę pozwaną dowód z opinii prof. K. J., mógł stanowić jedynie dowód na to, że określone w niej poglądy zostały wyrażone przez jej autora, nie mógł jednak stanowić podstawy ustaleń faktycznych w niniejszej sprawie. Opinia ta mogła stanowić jedynie wzmocnienie argumentacji prawnej strony pozwanej, która się na nią powołała.

Sąd zważył co następuje:

Żądania główne powodów o zapłatę i o ustalenie zasługiwały na uwzględnienie w całości. Wobec tego, Sąd w ogóle nie orzekał w przedmiocie żądań ewentualnych.

W pierwszej kolejności wskazać należy, iż do analizowanej Umowy mają zastosowanie przepisy ustawy Prawo bankowe. Zgodnie zaś z art. 69 ust. 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 roku – Prawo bankowe (Dz.U z 2002 roku, Nr 72, poz. 665, t.j. z późn. zm.) (dalej też jako „UPrB”) – w brzmieniu obowiązującym w dniu zawarcia spornej Umowy – przez umowę kredytu bank zobowiązuje się oddać do dyspozycji kredytobiorcy na czas oznaczony w umowie kwotę środków pieniężnych z przeznaczeniem na ustalony cel, a kredytobiorca zobowiązuje się do korzystania z niej na warunkach określonych w umowie, zwrotu kwoty wykorzystanego kredytu wraz z odsetkami w oznaczonych terminach spłaty oraz zapłaty prowizji od udzielonego kredytu. Stosownie do art. 69 ust. 2 cytowanej ustawy umowa kredytu powinna być zawarta na piśmie i określać w szczególności: strony umowy, kwotę i walutę kredytu, cel, na który kredyt został udzielony, zasady i termin spłaty kredytu, wysokość oprocentowania kredytu i warunki jego zmiany, sposób zabezpieczenia spłaty kredytu, zakres uprawnień banku związanych z kontrolą wykorzystania i spłaty kredytu, terminy i sposób postawienia do dyspozycji kredytobiorcy środków pieniężnych, wysokość prowizji, jeżeli umowa ją przewiduje, warunki dokonywania zmian i rozwiązania umowy.

Z powyższego wynika zatem, że umowa kredytu jest umową nazwaną, dwustronnie zobowiązującą. Na jej podstawie bank zobowiązuje się oddać do dyspozycji drugiej strony – kredytobiorcy kwotę środków pieniężnych (kwotę kredytu), a kredytobiorca zobowiązuje się zwrócić kwotę wykorzystanego kredytu wraz z odsetkami. Uprawnienie kredytobiorcy polega na tym, że może domagać się od banku wypłaty kredytu a obowiązek polega na tym, że ma zwrócić wypłaconą mu kwotę wraz z odsetkami. Umowa kredytu jest umową odpłatną, gdyż na kredytobiorcę nakłada obowiązek zapłacenia bankowi odsetek oraz prowizji, które mają charakter wynagrodzenia za korzystanie ze środków pieniężnych banku. Ponadto jest to umowa konsensualna, czyli dochodzi do skutku w wyniku samego uzgodnienia przez strony jej podstawowych postanowień. Przedmiotem kredytu musi być określona kwota pieniężna. W umowie muszą być także określone zasady spłaty sumy kredytu.

Ponadto wskazać należy, iż sporna Umowa została zawarta przed zmianą ustawy Prawo bankowe, dokonaną ustawą z dnia 29 lipca 2011 roku (Dz.U. z 2011 roku, Nr 165, poz. 984), na mocy której dodano art. 69 ust. 2 pkt 4a UPrB, zgodnie z którym w przypadku umowy o kredyt denominowany lub indeksowany do waluty innej niż waluta polska, umowa kredytu powinna zawierać szczegółowe zasady określenia sposobów i terminów ustalania kursu wymiany walut, na podstawie którego w szczególności wyliczana jest kwota kredytu, jego transz i rat kapitałowo - odsetkowych oraz zasady przeliczania na walutę wypłaty albo spłaty kredytu. Ustawa ta wprowadziła także uregulowanie, zawarte w art. 69 ust. 3 zdanie 1 UPrB, zgodnie z którym w przypadku umowy o kredyt denominowany lub indeksowany do waluty innej niż waluta polska, kredytobiorca może dokonywać spłaty rat kapitałowo – odsetkowych bezpośrednio w tej walucie oraz dokonać przedterminowej spłaty pełnej lub częściowej kwoty kredytu bezpośrednio w tej walucie.

Powyższe nie stanowi ustawowej definicji kredytu indeksowanego lub denominowanego. Przyjmuje się jednak, że kredyt denominowany lub indeksowany do waluty obcej to kredyt udzielony w złotych polskich, którego kwota jest odnoszona do waluty obcej. Kredyt taki jest kredytem złotowym, z tym, że na skutek denominacji lub indeksacji, saldo kredytu wyrażane jest w walucie obcej, do której kredyt został denominowany lub indeksowany. Kredytobiorca może dokonywać spłaty rat kredytu bądź w walucie, do której kredyt został denominowany lub indeksowany bądź w walucie polskiej, po przeliczeniu raty wyrażonej w walucie. Wypłata kredytu indeksowanego lub denominowanego do waluty obcej następuje w złotych polskich, zaś operacja z walutą obcą dokonywana jest jedynie „na papierze” dla celów księgowych, do faktycznego przekazania wartości dewizowych nie dochodzi. Do faktycznego obrotu dewizowego dochodzi dopiero wówczas, gdy strony uzgodnią, że spłata kredytu przez kredytobiorcę następować będzie w walucie, do której kredyt indeksowano lub denominowano.

Mając powyższe na uwadze, dokonać należy rozróżnienia pomiędzy kredytem indeksowanym do waluty obcej a kredytem czysto walutowym. W przeciwieństwie do kredytu indeksowanego, kredyt walutowy to kredyt udzielony w innej niż PLN walucie, a zatem również w tej walucie wypłacany i spłacany. W niniejszej sprawie z uwagi na to, iż środki finansowe zostały wypłacone powodom w walucie polskiej oraz Umowa przewidywała, że w takiej też walucie powodowie będą spłacać raty kapitałowo – odsetkowe (i początkowo spłacali je w walucie polskiej), z całą pewnością należy mówić o kredycie indeksowanym, nie zaś kredycie walutowym.

Przedmiotowa Umowa o kredyt w § 2 ust. 1 i 2 zdanie 1 przewidywała, że kwota kredytu wynosi 302 702,40 PLN oraz że kredyt jest indeksowany do CHF, po przeliczeniu wypłaconej kwoty zgodnie z kursem kupna CHF według Tabeli Kursów Walut Obcych obowiązującej w Banku (...) w dniu uruchomienia kredytu lub transzy. Stosownie do § 7 ust. 1 Umowy Kredytobiorca zobowiązał się spłacać kwotę kredytu w CHF, ustaloną zgodnie z § 2 w złotych polskich, z zastosowaniem kursu sprzedaży CHF obowiązującego w dniu płatności raty kredytu, zgodnie z Tabelą Kursów Walut Obcych Banku (...) S.A. Stosownie do § 8 ust. 3 Regulaminu, w przypadku kredytu indeksowanego kursem waluty obcej, kwota raty spłaty miała być obliczana według kursu sprzedaży dewiz, obowiązującego w Banku na podstawie obowiązującej w Banku Tabeli Kursów Walut Obcych z dnia spłaty.

Zgodnie zatem z postanowieniami przedmiotowej Umowy, kredyt był wypłacony w złotych polskich, indeksowany kursem innej waluty – CHF. Natomiast z walutą CHF powiązana była inna stopa referencyjna niż dla PLN, tj. nie WIBOR, lecz LIBOR. Kwota wypłacona powodom w PLN zgodnie z Umową w dniu uruchomienia kredytu miała być przeliczona na CHF według kursu kupna CHF określonego w Tabeli Kursów Walut Obcych. Wysokość rat kapitałowo – odsetkowych miała zaś zostać ustalona z zastosowaniem kursu sprzedaży CHF obowiązującego w dniu płatności raty kredytu, zgodnie z Tabelą Kursów Walut Obcych.

Zaznaczenia wymaga, że o tym, iż walutą kredytu był PLN świadczy nie tylko kwota kredytu, wskazana jednoznacznie w umowie w PLN, ale także treść § 2 ust. 2 Umowy, który wskazuje, iż kredyt jest indeksowany do CHF, po przeliczeniu wypłaconej kwoty zgodnie z kursem CHF według Tabeli Kursów Walut Obcych obowiązującej w Banku (...) w dniu uruchomienia kredytu. Oznaczało to, iż najpierw miała być wypłacona kwota w PLN i ta kwota następnie miała być przeliczona zgodnie z kursem CHF, a nie odwrotnie. Na PLN jako na walutę kredytu wskazuje także waluta zabezpieczeń ustanowionych w Umowie np. wartość hipoteki kaucyjnej wyrażona była w PLN – do sumy 514 594,08 PLN (§ 9 ust. 1 pkt 1 Umowy). Zgodnie z art. 68 ustawy o księgach wieczystych i hipotece (t.j. Dz.U. z 2001 roku, Nr 124, poz. 1361 z późn. zm.) – w brzmieniu obowiązującym na datę zawarcia analizowanej Umowy – hipoteka zabezpiecza jedynie wierzytelności pieniężne i może być wyrażona tylko w oznaczonej sumie pieniężnej. Jeżeli wierzytelność zgodnie z prawem została wyrażona w innym pieniądzu niż pieniądz polski, hipotekę wyraża się w tym innym pieniądzu. Gdyby zatem wierzytelność – czyli kredyt – była wyrażona w CHF, również hipoteka powinna zostać wyrażona w CHF.

Postanowienia Regulaminu, stanowiącego integralną część spornej Umowy, także przemawiają za przyjęciem, że kredyt udzielony powodom był kredytem udzielonym w PLN a nie kredytem walutowym. W § 2 pkt 18 Regulaminu wskazano, że kredyt indeksowany kursem waluty obcej to kredyt udzielony w PLN indeksowany kursem waluty obcej wg Tabeli Kursów Walut Obcych obowiązującej w Banku, zaś w § 3 ust. 1 i 2 – że kredyt udzielony jest w PLN oraz może być indeksowany kursem waluty obcej na podstawie obowiązującej w Banku Tabeli Kursów Walut Obcych. Stosownie do § 8 ust. 3 Regulaminu, w przypadku kredytu indeksowanego kursem waluty obcej, kwota raty spłaty miała być obliczana według kursu sprzedaży dewiz obowiązującego w Banku na podstawie obowiązującej w Banku Tabeli Kursów Walut Obcych z dnia spłaty. Zgodnie zaś z § 9 ust. 4 Regulaminu w przypadku kredytu indeksowanego kursem waluty obcej, Bank w następnym dniu po upływie terminu wymagalności kredytu, dokonuje przewalutowania całego wymagalnego zadłużenia na PLN, z zastosowaniem aktualnego kursu sprzedaży dewiz, określonego przez Bank w Tabeli Kursów Walut Obcych. Od wymagalnego kapitału wyrażonego w PLN Bank naliczać miał dalsze odsetki w wysokości dwukrotności odsetek ustawowych.

Podkreślić należy, iż zastosowany w Umowie mechanizm indeksacji nie zmieniał kwoty i waluty kredytu, wyrażonej w PLN, a stanowił on jedynie klauzulę przeliczeniową, mocą której strony ustaliły, że zobowiązanie wyrażone w walucie polskiej w dniu uruchomienia kredytu, a zatem z chwilą wykonania zobowiązania Banku do wypłaty kredytu (co nastąpić miało w PLN), miało zostać przeliczone na walutę obcą – na CHF. Kredytobiorca zobowiązany był do dokonania spłaty kredytu – przy czym wysokość rat, uiszczanych w PLN, obliczona miała być według kursu sprzedaży CHF.

Wskazać należy, iż zgodnie z jednolitą linią orzecznictwa Sądu Najwyższego, przed wejściem w życie w/w ustawy z dnia 29 lipca 2011 roku, tzw. „ustawy antyspreadowej”, dopuszczalne było na zasadzie swobody umów zaciągnięcie

zobowiązania kredytowego w walucie obcej z równoczesnym zastrzeżeniem, że wypłata i spłata kredytu będzie dokonywana w walucie krajowej (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 25 marca 2011 roku, IV CSK 377/10; z dnia 29 kwietnia 2015 roku, V CSK 445/14; z dnia 22 stycznia 2016 roku, I CSK 1049/14; z dnia 27 lutego 2019 roku, II CSK 19/18 oraz z dnia 11 grudnia 2019 roku, V CSK 382/18). Argumentem przemawiającym za dopuszczalnością zawierania umów o kredyt indeksowany do waluty obcej przed wejściem w życie w/w ustawy nowelizującej było właśnie wprowadzenie do ustawy Prawo bankowe przepisu dotyczącego kredytów indeksowanych do waluty innej niż polska. Racjonalny ustawodawca nie wprowadziłby bowiem do porządku prawnego umowy, co do której zachodzą przesłanki do stwierdzenia jej nieważności.

Umowa kredytu indeksowanego, przewidującego spread walutowy, mieściła się zatem w konstrukcji ogólnej umowy kredytu bankowego i stanowiła jej możliwy wariant. Samo wprowadzenie do Umowy postanowień przewidujących mechanizm indeksacji – z wyżej wskazanych już względów – nie było więc sprzeczne z treścią art. 69 ust. 1 UPrB, gdyż nie naruszało zasady swobody umów, wyrażonej w art. 353¹ k.c. Natomiast inną kwestią jest sposób określenia przez pozwany Bank mechanizmu indeksacji poprzez odesłanie do kursów walut, ustalanych w Tabelach Kursów Walut Obcych, stworzonych przez Bank, o czym będzie mowa w dalszej części uzasadnienia.

Podkreślić należy także, iż przedmiotowa Umowa o kredyt nie była sprzeczna z obowiązującym do 23 stycznia 2009 roku brzmieniem art. 358 § 1 k.c., który wskazywał, że z zastrzeżeniem wyjątków w ustawie przewidzianych, zobowiązania pieniężne na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej mogą być wyrażone tylko w pieniądzu polskim. Wyjątek taki przewidywały zaś przepisy ustawy Prawo dewizowe. Zgodnie z art. 2 ust. 1 pkt 18 ustawy Prawo dewizowe z dnia 27 lipca 2002 roku (Dz.U z 2002 roku, Nr 141, poz. 1178 z późn. zm.), w brzmieniu obowiązującym w dacie zawarcia Umowy, obrotem wartościami dewizowymi w kraju jest zawarcie umowy lub dokonanie innej czynności prawnej powodującej lub mogącej powodować dokonywanie w kraju między rezydentami lub między nierezydentami rozliczeń w walutach obcych albo przeniesienie w kraju między rezydentami lub między nierezydentami własności wartości dewizowych, a także wykonywanie takich umów lub czynności. Stosownie do art. 3 ust. 3 cytowanej ustawy ograniczeń określonych w art. 9 [w dokonywaniu obrotu dewizowego z zagranicą oraz obrotu wartościami dewizowymi w kraju] nie stosuje się do obrotu dewizowego, o ile jedną z jego stron jest bank lub inna instytucja finansowa, prowadząca działalność pod nadzorem władz nadzorczych, uprawnionych, na podstawie odrębnych przepisów, do sprawowania nadzoru nad określonymi instytucjami finansowymi. Stwierdzić należało zatem, iż w odniesieniu do banków zachodził ustawowy wyjątek od zasady walutowości, a więc banki nie potrzebowały zezwolenia dewizowego na dokonywanie czynności związanych z obrotem dewizowym, w tym czynności związanych z rozliczeniami w walucie obcej.

Ponadto dodać należy, iż w chwili zawierania przedmiotowej Umowy obowiązywał już art. 358¹ § 2 k.c., zgodnie z którym strony mogły zastrzec w umowie, że wysokość świadczenia pieniężnego zostanie ustalona według innego niż pieniądź miernika wartości. W tym wypadku waloryzacja następowała przez odesłanie do wartości obcej waluty (CHF) celem ustalenia wysokości świadczenia w PLN (por. uzasadnienie wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie w z dnia 22 października 2020 roku, w sprawie I ACa 709/19; Z. Ofiarski: Komentarz do art. 69 ustawy Prawo bankowe, system Informacji Prawnej LEX).

Mając powyższe na uwadze, stwierdzić należało, iż na zasadzie swobody umów dopuszczalne było umówienie się przez strony stosunku zobowiązaniowego na dokonanie waloryzacji poprzez odesłanie do waluty CHF. Na tej samej zasadzie dopuszczalne było zastosowanie kursu kupna waluty do przeliczenia wysokości wypłacanego kredytu zaś kursu sprzedaży waluty do przeliczenia wysokości rat kapitałowo – odsetkowych.

Ponadto wskazać należy, iż w ocenie Sądu, niezasadny okazał się zarzut powodów, iż przedmiotowa Umowa jest nieważna jako rażąco naruszająca zasady współżycia społecznego (art. 58 § 2 k.c.). Ustalenie nieważności czynności prawnej z powodu jej sprzeczności z zasadami współżycia społecznego może nastąpić bowiem jedynie w wyjątkowych wypadkach. To zatem na powodach spoczywał ciężar udowodnienia, że taki wyjątkowy wypadek miał miejsce w niniejszej sprawie. Natomiast w niniejszym postępowaniu powodowie nie wykazali, aby zaistniały wyjątkowe okoliczności np. aby strona pozwana wykorzystwała ich nieporadność lub ich przymusowe położenie. Wobec tego,

stwierdzić należało, iż ten zarzut powodów nie zasługiwał na uwzględnienie. Dodać również należy, iż powodowie nie wyartykułowali konkretnych zasad współzycia społecznego, z którymi sporna Umowa byłaby sprzeczna.

Wprawdzie przedmiotowej Umowy nie można było uznać za nieważną z powyższych powodów, jednakże w ocenie Sądu Umowa ta jest nieważna z innej przyczyny, tj. z tego powodu, że jej postanowienia dotyczące mechanizmu indeksacji – w zakresie, w jakim odsyłają do kursów waluty ustalanych jednostronnie przez Bank w Tabelach Kursów Walut Obcych – sprzeczne są z naturą stosunku zobowiązaniowego (art. 353¹ k.c.). Przy czym – jak już wyżej wskazano – samą indeksację należy uznać za ogólnie dopuszczalną, jednakże postanowienia tej konkretnej Umowy, określające mechanizm indeksacji naruszają granice swobody umów.

Zgodnie z art. 353¹ k.c. strony zawierające umowę mogą ułożyć stosunek prawny według swego uznania, byleby jego treść lub cel nie sprzeciwiały się właściwości (naturze) stosunku, ustawie ani zasadom współzycia społecznego.

W uzasadnieniu uchwały z dnia 22 maja 1991 roku, w sprawie III CZP 15/91 (OSNCP 1992, nr 1, poz. 1), Sąd Najwyższy wskazał, że natura umowy gospodarczej i generowanego przez nią stosunku sprowadza się generalnie do tego, że wyraża ona i pozwala realizować interes każdej ze stron, ponieważ zaś interesy te bywają przeciwstawne, istotę umowy stanowi uzgodnienie woli stron, wyrażającej ich interesy. Zgoda obydwu stron jest oczywistym wymaganiem tak przy zawarciu umowy, jak i przy zmianach jej treści, stąd też nawet przy najdalej idących ułatwieniach w realizacji inicjatywy zmian pozostawiona jest drugiej stronie możliwość odmowy zgody na zmiany. W tym stanie rzeczy za sprzeczne z naturą umowy gospodarczej należy uznać pozostawienie w ręku jednej tylko strony możliwości dowolnej zmiany jej warunków. Sprzeczność ta występuje szczególnie wyraźnie zwłaszcza przy umowach zawieranych nie w oparciu o indywidualne pertraktacje, ale w oparciu o regulamin wydany przez profesjonalistę, skoro jest oczywiste, że zawsze jest on zainteresowany w najkorzystniejszym dla siebie ukształtowaniu regulacji masowo zawieranych umów.

Zgodnie ze stanowiskiem Sądu Apelacyjnego w Warszawie, wyrażonym w uzasadnieniu wyroku z dnia 26 sierpnia 2020 roku, w sprawie VI ACa 801/19 – które Sąd orzekający w niniejszej sprawie podziela – zasada swobody umów nie zezwala na to, aby jedna strona, a zwłaszcza silniejsza ekonomicznie, mogła na etapie realizacji umowy kredytu narzucać drugiej stronie wymiar jej zobowiązań, szczególnie w zakresie podstawowych jej obowiązków wynikających z tej umowy.

Jeżeli zatem określenie wysokości świadczenia pozostawione zostanie wyłącznie jednej ze stron umowy, to umowa taka sprzeczna będzie z naturą zobowiązania.

Przenosząc powyższe na grunt niniejszej sprawy, wskazać należy, iż w przedmiotowej Umowie o kredyt strony wprawdzie określiły wzajemne świadczenia (w tym kwotę do wypłaty w PLN oraz oprocentowanie, w oparciu o które ustalona miała być kwota do spłaty), jednakże postanowienia klauzul indeksacyjnych, w związku z przyznaniem wyłącznie Bankowi uprawnienia do ustalania kursów walut w Tabeli Kursów Walut Obcych, dawały stronie pozwanej możliwość dowolnej i nieograniczonej żadnymi postanowieniami umownymi zmiany wysokości świadczenia. Zgodnie z § 2 ust. 2 zdanie 1 Umowy kredyt indeksowany był do CHF, po przeliczeniu wypłaconej kwoty zgodnie z kursem kupna CHF według Tabeli Kursów Walut Obcych obowiązującej w Banku (...) w dniu uruchomienia kredytu lub transzy. Stosownie natomiast do § 7 ust. 1 Umowy Kredytobiorca zobowiązał się spłacać kwotę kredytu w CHF, ustaloną zgodnie z § 2 w złotych polskich, z zastosowaniem kursu sprzedaży CHF obowiązującego w dniu płatności raty kredytu, zgodnie z Tabelą Kursów Walut Obcych Banku (...) S.A. Przy czym ani w Umowie ani w Regulaminie w ogóle nie określono zasad, którymi pozwany Bank miałby kierować się, ustalając kursy walut w tworzonej przez siebie Tabeli Kursów ani też nie wskazano żadnych granic w tym zakresie. Nie było zatem wiadomo, jakimi kryteriami pozwany Bank kierował się, ustalając własne kursy w tworzonej przez siebie Tabeli Kursów. Druga strona umowy (Kredytobiorca) nie miała więc możliwości zweryfikowania tego, czy kursy walut zostały ustalone przez Bank zgodnie z zasadami, skoro zasady te nie zostały sformułowane. Kursy te mogły więc zostać ustalone przez Bank dowolnie i bez żadnych ograniczeń. Takie ukształtowanie postanowień umownych oznaczało zatem, iż wyłącznie jednej stronie umowy przyznano nieograniczone uprawnienie do określenia wysokości kursów waluty, na podstawie których ustalone miało być zarówno saldo kredytu jak i wysokość rat. Prowadziło to z kolei do tego, że na etapie

wykonywania umowy, to wyłącznie jedna strona umowy poprzez określenie kursu kupna i kursu sprzedaży walut w Tabeli Kursów dokonywała w sposób nieograniczony i dowolny zmiany wysokości świadczenia drugiej strony (zarówno przy wypłacie kredytu jak i przy spłacie rat kredytu).

Na marginesie dodać należy, iż okoliczność, czy oraz w jakim zakresie pozwany Bank korzystał z możliwości dowolnej modyfikacji stosunku zobowiązaniowego poprzez określenie kwoty świadczenia, czy też stosowany przez niego kurs był kursem rynkowym, nie ma znaczenia, gdyż istotna jest okoliczność, iż w przedmiotowej Umowie Bankowi w ogóle zapewniono taką możliwość.

Mając powyższe na uwadze, stwierdzić należało, że postanowienia przedmiotowej Umowy – dotyczące określenia mechanizmu indeksacji poprzez przyznanie wyłącznie jednej ze stron umowy możliwości dowolnego i nieograniczonego modyfikowania wysokości świadczenia – są sprzeczne z art. 353¹ k.c., określającym granice swobody umów.

Dodać również należy, iż sama świadomość stron istnienia w Umowie zapisów odsyłających do Tabeli Kursów nie ma znaczenia dla oceny ważności tej Umowy pod kątem zgodności z prawem. Nieważna umowa nie staje się bowiem ważna z tego powodu, że jej strony miały świadomość istnienia zapisów, skutkujących jej nieważnością.

Skoro przedmiotowa Umowa sprzeczna jest z ustawą, tj. z art. 353¹ k.c., to stwierdzić należy, iż wypełniona została dyspozycja art. 58 § 1 k.c. Zgodnie z tym przepisem czynność prawna sprzeczna z ustawą albo mająca na celu obejście ustawy jest nieważna, chyba że właściwy przepis przewiduje inny skutek, w szczególności ten, iż na miejsce nieważnych postanowień czynności prawnej wchodzi odpowiednie przepisy ustawy. W ocenie Sądu, brak jest zaś takich przepisów ustawy, którymi można by zastąpić postanowienia dotyczące indeksacji.

Stosownie zaś do § 3 art. 58 k.c. jeżeli nieważnością jest dotknięta tylko część czynności prawnej, czynność pozostaje w mocy co do pozostałych części, chyba że z okoliczności wynika, iż bez postanowień dotkniętych nieważnością czynność nie zostałaby dokonana.

Mając powyższe na uwadze, ustalić należało, czy przedmiotowa Umowa może pozostać w mocy co do pozostałych postanowień umownych, tj. czy z okoliczności wynika, iż bez postanowień dotkniętych nieważnością Umowa ta i tak zostałaby przez strony zawarta.

W ocenie Sądu, przedmiotowa Umowa nie zostałaby zawarta bez postanowień dotkniętych nieważnością. Z samego stanowiska procesowego strony pozwanej wynika, że nie zgodziłyby się ona na zawarcie umowy o kredyt wypłacony w PLN z zastosowaniem stawki referencyjnej właściwej dla waluty CHF, a więc stawki LIBOR. Ponadto zwrócić należy uwagę na to, że kredyty takie (złotowe z oprocentowaniem LIBOR) – choć nie zostały zakazane przez ustawę – w praktyce nigdy nie były udzielane przez banki.

Wobec tego, że sporna Umowa nie zostałaby zawarta bez kwestionowanych postanowień umownych, dotyczących mechanizmu indeksacji, uznać należało ją za nieważną w całości.

Dodać przy tym należy, iż sprzeczność z ustawą postanowień odsyłających do Tabeli Kursów Banku prowadzi do upadku całego mechanizmu indeksacji dlatego, że bez tego odesłania nie byłoby możliwe ustalenie wysokości świadczeń stron Umowy.

Z uwagi na rozbieżności w doktrynie i orzecznictwie co do zasadności zarzutów dotyczących nieważności umów o kredyt indeksowany do waluty obcej z powodu ich sprzeczności z ustawą, w dalszej kolejności rozważyć należało także podniesione przez powodów zarzuty dotyczące abuzywności kwestionowanych postanowień umownych.

Przy założeniu, że przedmiotowa Umowa nie byłaby nieważna z wyżej podanych już względów, stwierdzić należałoby, iż postanowienia tej Umowy dotyczące mechanizmu indeksacji, stanowią klauzule abuzywne i jako takie nie wiążą powodów.

Przepis art. 385¹ § 1 k.c. stanowi, że postanowienia umowy zawieranej z konsumentem, które nie zostały z nim indywidualnie uzgodnione, nie wiążą go, jeżeli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy. Nie dotyczy to jedynie postanowień określających główne świadczenia stron, w tym cenę lub wynagrodzenie, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny. Zgodnie z art. 385¹ § 2 k.c., zamieszczona w umowie klauzula abuzywna nie wiąże konsumenta, a strony są związane umową w pozostałym zakresie.

W niniejszej sprawie należało mieć na uwadze, iż kwestionowane postanowienie umowne – tj. § 2 ust. 2 zdanie 1 Umowy oraz § 8 ust. 3 Regulaminu – były już przedmiotem kontroli przez Sąd Okręgowy w Warszawie – Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów, który w wyroku z dnia 14 grudnia 2010 roku, wydanym w sprawie o sygnaturze akt XVII AmC 426/09, uznał za niedozwolone i zakazał Bankowi (...) S.A. z siedzibą w W. wykorzystywania w obrocie z konsumentami m.in. postanowień wzorca umowy o następującej treści:

- „Kredyt jest indeksowany do CHF/USD/EUR, po przeliczeniu wypłaconej kwoty zgodnie z kursem kupna CHF/USD/EUR według Tabeli Kursów Walut Obcych obowiązującej w Banku (...) w dniu uruchomienia kredytu lub transzy.”,

- „W przypadku kredytu indeksowanego kursem waluty obcej kwota raty spłaty obliczona jest według kursu sprzedaży dewiz, obowiązującego w Banku na podstawie obowiązującej w Banku Tabeli Kursów Walut Obcych z dnia spłaty.”.

Na podstawie powyższego prawomocnego wyroku w dniu 15 maja 2012 roku powyższe postanowienia wpisane zostały do rejestru klauzul niedozwolonych, prowadzonego przez Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, odpowiednio pod nr (...) i nr (...).

W uzasadnieniu w/w wyroku z dnia 14 grudnia 2010 roku Sąd Okręgowy w Warszawie – Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów argumentował, iż oczywistym jest, że zawierając umowę kredytu indeksowanego w walucie obcej konsument jest świadomy (a przynajmniej powinien być świadomy) ryzyka, jakie się z tym wiąże, a więc ryzyka wynikającego ze zmienności kursów walut obcych. Czym innym jest takie ryzyko, a czym innym ustalanie kursów walut przez zarząd pozwanego. Te dwie kwestie są ze sobą powiązane tylko w takim stopniu, w jakim czynniki rynkowe mają wpływ na kurs waluty w Banku. Natomiast ryzyko to nie ma żadnego wpływu na ryzyko związane z możliwością dowolnego kształtowania przez pozwanego kursu wymiany waluty, w której indeksowany jest kredyt, a to wpływa w sposób oczywisty na sytuację konsumenta. Ponadto Sąd ten wskazał, że brak określenia w umowie sposobu ustalania kursów walutowych na potrzeby przeliczenia salda zadłużenia na walutę obcą oraz przeliczenia na złote kwoty wymaganej do spłat kredytu w rażący sposób narusza interes konsumenta. Skoro umowy kredytu cechują się długim okresem trwania i ograniczoną możliwością jego wcześniejszej spłaty kredytem z innego banku, to ustalenie prawidłowych zasad określania kursu waluty pozwoliłoby konsumentowi np. samodzielnie wyliczyć kurs waluty obcej.

Ponadto Sąd orzekający w niniejszym składzie podziela stanowisko, wyrażone przez Sąd Najwyższy w uzasadnieniu wyroku z dnia 07 lipca 2021 roku w sprawie I CSKP 222/21 (LEX nr 3218438), zgodnie z którym w przypadku istnienia prawomocnego wyroku uznającego określone postanowienie wzorca za niedozwolone, w procesie obejmującym incydentalną kontrolę wzorca, toczącym się pomiędzy przedsiębiorcą, który był pozwanym w sprawie o uznanie postanowienia za niedozwolone, a podmiotem, który jako konsument zawarł z nim umowę, sąd nie powinien już oceniać, czy określone postanowienie jest niedozwolone, gdyż kwestia ta została rozstrzygnięta i rozstrzygnięcie w tej mierze ma charakter wiążący (zob. uzasadnienie uchwały siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 20 listopada 2015 roku, III CZP 17/15, OSNC 2016, Nr 4, poz. 40, w którym przyjęto prejudycjalny charakter orzeczenia wydanego w ramach kontroli abstrakcyjnej dla sporów indywidualnych). W wyroku tym Sąd Najwyższy przyjął, że zasada ta ma zastosowanie zarówno do stosunków prawnych powstających po uprawomocnieniu się wyroku wydanego w ramach abstrakcyjnej kontroli wzorców i po wpisaniu postanowienia do rejestru, jak również do stosunków, które powstały

wcześniej. W części odnoszącej się do uznania postanowienia wzorca za niedozwolone orzeczenie Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów ma charakter deklaracyjny i wywiera skutek *ex tunc*.

Wskazać przy tym należy, iż w uchwale z dnia 20 listopada 2015 roku, wydanej w sprawie III CZP 17/15, Sąd Najwyższy uznał, że prawomocność materialna wyroku uznającego postanowienie wzorca umowy za niedozwolone wyłącza powództwo o uznanie za niedozwolone postanowienia tej samej treści normatywnej, stosowanego przez przedsiębiorcę pozwanego w sprawie, w której wydano ten wyrok (art. 365 i 366 k.p.c.). W uzasadnieniu tej uchwały stwierdzono, że działanie prawomocności materialnej w aspekcie mocy wiążącej nie może oznaczać bezpośredniej ingerencji w indywidualne stosunki materialnoprawne, lecz tylko konieczność uznania - w przypadku sporu na tle takich stosunków - że dane postanowienie umowne powielające postanowienie wzorca umowy uznane za niedozwolone i wpisane do rejestru, o którym mowa w art. 479⁴⁵ § 2 k.p.c., lub postanowienie identyczne z nim w treści, jest niedozwolone (por. też wyrok Sądu Najwyższego z dnia 20 września 2013 roku, II CSK 708/12). Rozwiązanie to mieści się w ramach wynikających z dyrektywy 93/13 oraz odpowiada płynącym z nich wymaganiom w ujęciu Trybunału. Sąd Najwyższy wskazał również, iż jednokierunkowe - na rzecz wszystkich - rozciągnięcie skutków prawomocności materialnej wyroku uwzględniającego powództwo o uznanie postanowienia wzorca umowy za niedozwolone wpisuje się w wymaganie wynikające z art. 7 ust. 1 dyrektywy 93/13, aby przyjęte na poziomie krajowym środki były stosowne i skuteczne. Działanie w/w wyroku na rzecz wszystkich, ale w stosunku do konkretnego pozwanego przedsiębiorcy, jest proporcjonalne, ponieważ pozwala na zachowanie równowagi pomiędzy potrzebą zapewnienia efektywności kontroli abstrakcyjnej a koniecznością respektowania prawa do wysłuchania jako podstawowego elementu prawa do rzetelnego postępowania, wynikającego z prawa do sądu. Udzielana w tych granicach w ramach tej kontroli ochrona prawna pozostaje skuteczna, ponieważ z jej dobrodziejstw w stosunku do pozwanego przedsiębiorcy korzystać może każdy, kto chce powołać się na niedozwolony charakter postanowienia wzorca umowy, stosowanego przez tego przedsiębiorcę, a zakwestionowanego przez sąd ochrony konkurencji i konsumentów.

Mając powyższe na uwadze – wobec wpisania kwestionowanych klauzul umownych do rejestru klauzul niedozwolonych na podstawie prawomocnego wyroku Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, wydanego w sprawie, w której pozwanym był Bank (...) S.A. oraz wobec wiążącego charakteru tego wyroku – w niniejszej sprawie, celem ustalenia, czy kwestionowane postanowienia umowne wiążą powodów, wystarczające było ustalenie, czy powodowie, zawierając przedmiotową Umowę, działali jako konsumenci oraz czy kwestionowane postanowienia zostały z nimi indywidualnie uzgodnione.

Z dowodów zgromadzonych w niniejszej sprawie jednoznacznie wynika, że pozwany Bank zawarł przedmiotową Umowę w ramach prowadzonej działalności gospodarczej w zakresie czynności bankowych (art. 43¹ k.c.), natomiast powodowie zawarli ją jako konsumenci (art. 22¹ k.c.). Środki pochodzące z kredytu miały zostać przeznaczone – i faktycznie zostały przeznaczone – na budowę domu, służącego zaspokojeniu potrzeb mieszkaniowych powodów. Powodowie nigdy nie prowadzili działalności gospodarczej.

Nie budziło również wątpliwości, że postanowienia przedmiotowej Umowy, dotyczące indeksacji, nie były uzgadniane z powodami indywidualnie przed zawarciem Umowy. Nieuzgodnione indywidualnie są te postanowienia umowy, na których treść konsument nie miał rzeczywistego wpływu. W szczególności odnosi się to do postanowień umowy przejętych z wzorca umowy zaproponowanego konsumentowi przez kontrahenta (art. 385¹ § 3 k.c.). Przy czym należy podkreślić, że wzorce są to klauzule, opracowane przed zawarciem umowy i wprowadzane do stosunku prawnego przez jedną ze stron w ten sposób, że druga strona nie ma wpływu na ich treść. Są one zwykle opracowywane w oderwaniu od konkretnego stosunku umownego i w sposób jednolity określają one treść przyszłych umów, stąd strona która wyraziła zgodę na stosowanie wzorca nie może zmieniać jego treści według swojej woli. Ciężar dowodu, że dane postanowienie umowne zostało uzgodnione indywidualnie, spoczywa na tym, kto się na to powołuje (art. 385¹ § 4 k.c.). Natomiast strona pozwana w niniejszej sprawie nie wykazała, aby powodowie mieli jakikolwiek wpływ na postanowienia umowne dotyczące klauzul indeksacyjnych. Samo zaakceptowanie przez powodów kwestionowanych postanowień poprzez

podpisanie przedmiotowej Umowy nie oznacza, że postanowienia te zostały z nimi indywidualnie uzgodnione bądź że mieli oni realny wpływ na ich treść.

Zgodnie natomiast z art. 385² k.c. oceny zgodności postanowienia umowy z dobrymi obyczajami dokonuje się według stanu z chwili zawarcia umowy, biorąc pod uwagę jej treść, okoliczności zawarcia oraz uwzględniając umowy pozostające w związku z umową obejmującą postanowienie będące przedmiotem oceny.

Dodać należy, iż dla oceny danego postanowienia na podstawie art. 385¹ k.c. nie ma żadnego znaczenia sposób wykonywania umowy przez strony. W okolicznościach niniejszej sprawy nie podlegało zatem badaniu i nie miało znaczenia dla rozstrzygnięcia, czy pozwany Bank korzystał z możliwości, wynikających ze spornych postanowień umownych, a więc czy ustalane przez niego kursy walut w Tabeli Kursów Walut Obcych były zawyżone w stosunku do kursów NBP lub kursów ustalanych przez inne banki. Postanowienie jest niedozwolone, jeśli stwarza dla przedsiębiorcy samą możliwość działania w sposób rażąco naruszający interesy konsumenta. Za rażąco sprzeczne z interesem konsumenta uznać należy już samo skonstruowanie mechanizmu ustalania wartości świadczenia jednostronnie przez Bank, ponieważ mechanizm ten narusza równowagę kontraktową, umożliwiając przedsiębiorcy wpływ na kształtowanie obowiązków umownych konsumenta.

W tym miejscu, odnosząc się do okoliczności, iż strony w dniu 26 września 2012 roku podpisały Aneks nr (...) do Umowy, na podstawie którego powodowie dokonywali spłaty kredytu bezpośrednio w walucie CHF, wskazać należy, iż nie miała ona znaczenia dla oceny abuzywności spornych postanowień umownych. Sąd orzekający w niniejszej sprawie podziela pogląd, wyrażony w wyroku Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej (dalej też jako „TSUE”) z dnia 29 kwietnia 2021 roku, wydanym w sprawie C-19/20, iż sąd krajowy jest zobowiązany do stwierdzenia nieuczciwego charakteru warunku umowy zawartej między przedsiębiorcą a konsumentem, nawet jeśli warunek ten został zmieniony przez te strony w drodze umowy. W wyroku tym TSUE wskazał, że wyjątkiem od tej reguły jest sytuacja, kiedy konsument wyraził wolną i świadomą zgodę na zmianę nieuczciwego warunku i na rezygnację z ochrony przed nieuczciwymi postanowieniami umownymi. Natomiast w niniejszej sprawie powodowie takiej zgody nie wyrazili, wręcz przeciwnie – wnosząc pozew, w którym powoływali się na abuzywność postanowień dotyczących mechanizmu indeksacji – domagali się objęcia ich w/w ochroną.

Kolejno podnieść należy, iż w wyroku z dnia 29 kwietnia 2021 roku w sprawie C-19/20 TSUE wskazał, że skutki stwierdzenia przez sąd istnienia nieuczciwego warunku w umowie, zawartej między przedsiębiorcą a konsumentem, podlegają przepisom prawa krajowego, przy czym kwestia utrzymania się w mocy takiej umowy powinna być oceniana z urzędu przez sąd krajowy zgodnie z obiektywnym podejściem na podstawie tych przepisów.

Mając powyższe na uwadze, w pierwszej kolejności wskazać należy, iż w ocenie Sądu, w niniejszej sprawie nie ma możliwości zastąpienia abuzywnych postanowień, dotyczących mechanizmu indeksacji, odsyłającego do Tabeli Kursów Walut Obcych Banku, przepisami o charakterze dyspozytywnym, ponieważ nie istniały takie przepisy, którymi można byłoby uzupełnić luki w umowie, powstałe na skutek wyeliminowania z niej powyższych postanowień. Konieczne byłoby zatem ustalenie przez Sąd na nowo przedmiotowego stosunku zobowiązaniowego, w zakresie wyeliminowanych postanowień umownych. Nie jest to zaś możliwe z uwagi na brak przepisów, umożliwiających ingerencję Sądu w treść zawartego przez strony kontraktu.

Na marginesie dodać należy, iż co do zasady przedsiębiorca stosuje klauzule niedozwolone w celu osiągnięcia większych zysków niż możliwe przy zawieraniu umów zgodnych z zasadami uczciwego obrotu. Jeżeli więc konsekwencją wyeliminowania klauzul niedozwolonych z umowy miałyby być jedynie takie jej ukształtowanie, w wyniku którego przedsiębiorca uzyskiwałby z niej godziwy zysk, to przedsiębiorca nie miałby wystarczającej motywacji, aby zaprzestać stosowania w zawieranych umowach w/w klauzul. Założyć zatem można, że mając do wyboru umowę z klauzulami niedozwolonymi i szansę na większe korzyści z nich wynikające (jeśli jedyną konsekwencją, która może go spotkać będzie ograniczenie zysku do uczciwego poziomu) i umowę bez klauzul

abuzywnych, która zapewni przedsiębiorcy tylko uczciwy zysk, nigdy nie zrezygnowałby on ze stosowania tychże klauzul, gdyż celem każdego przedsiębiorcy jest maksymalizacja zysku.

Z uwagi na wyżej opisany mechanizm działania przedsiębiorców na rynku, w wyroku TSUE z dnia 14 czerwca 2012 roku w sprawie C-618/10 stwierdzono, że: „z brzmienia ust. 1 art. 6 dyrektywy 93/13 wynika, że sądy krajowe są zobowiązane wyłącznie do zaniechania stosowania nieuczciwego warunku umownego, aby nie wywierał on obligatoryjnych skutków wobec konsumenta, przy czym nie są one uprawnione do zmiany jego treści. Umowa powinna bowiem w zasadzie nadal obowiązywać, bez jakiegokolwiek zmiany innej niż wynikająca z uchylecia nieuczciwych warunków, o ile takie dalsze obowiązywanie umowy jest prawnie możliwe zgodnie z zasadami prawa wewnętrznego. Dyrektywa 93/13 zobowiązuje państwa członkowskie, jak wynika z jej art. 7 ust. 1 w związku z jej motywem 24, do zapewnienia stosownych i skutecznych środków „mających na celu zapobieganie stałemu stosowaniu nieuczciwych warunków w umowach zawieranych przez sprzedawców i dostawców z konsumentami”. W tym kontekście należy zatem stwierdzić, że gdyby sąd krajowy mógł zmieniać treść nieuczciwych warunków zawartych w takich umowach, takie uprawnienie mogłoby zagrażać realizacji długoterminowego celu ustanowionego w art. 7 dyrektywy 93/13. Uprawnienie to przyczyniłoby się bowiem do wyeliminowania zniechęcającego skutku wywieranego na przedsiębiorców poprzez zwykły brak stosowania takich nieuczciwych warunków wobec konsumentów, ponieważ nadal byłiby oni zachęceni do stosowania rzeczonych warunków wiedząc, że nawet gdyby miały one być unieważnione, to jednak umowa mogłaby zostać uzupełniona w niezbędnym zakresie przez sąd krajowy, tak aby zagwarantować w ten sposób interes rzeczonych przedsiębiorców”.

Wobec powyższego, w dalszej kolejności ustalić należało, czy w tych konkretnych okolicznościach po wyeliminowaniu z Umowy postanowień uznanych za abuzywne (§ 2 ust. 2, § 7 ust. 1 Umowy i § 8 ust. 3 Regulaminu) i niezastąpieniu ich innymi postanowieniami, Umowa ta może nadal obowiązywać.

W tym kontekście należało mieć na uwadze zasadę dokonywania wykładni umowy w taki sposób, aby utrzymać ją w mocy tj. zasadę, że w razie wątpliwości postanowieniom umowy należy przypisać takie znaczenie, które pozwoli na jej utrzymanie w mocy. Ta zasada powinna korelować z zasadą pacta sunt servanda. W odniesieniu do tej ostatniej wymaga podkreślenia, że nakaz przestrzegania umów dotyczy jednak tych, które zostały ważnie zawarte, jak też tych, które po wyłączeniu z ich treści klauzul niedozwolonych, dają się utrzymać w mocy. Skoro istniały omówione wyżej powody do uznania przedmiotowej Umowy za nieważną, ewentualnie za niemożliwą do dalszego wykonywania z uwagi na wyeliminowanie jako niedozwolonych takich jej postanowień, które dotyczyły istotnych ustaleń umownych, to sam fakt obowiązywania w polskim systemie prawnym zasady, że umów należy przestrzegać, nie mógł skutkować oddaleniem powództwa. W kwestii zaś dokonywania wykładni na korzyść kontraktu, to wskazać należy, iż jej przesłanką są wątpliwości, co do treści umowy. Sporna Umowa tymczasem, w sposób jasny pozostawiała kwestię ustalania potrzebnych do jej wykonywania kursów walut w gestii Banku, nie pozostawiając w tej mierze żadnych uprawnień po stronie Kredytobiorców. Nie wynikał z niej też żaden mechanizm ograniczenia skutków waloryzacji, który mógłby utrzymać „kwotę kredytu do spłaty” na poziomie zbliżonym do „kwoty kredytu do wypłaty”. To samo dotyczy swobody, z którą pozwany Bank mógł określać wysokość świadczenia powodów, przesyłając im zawiadomienia o wysokości rat.

Ponadto skoro opisywane wyżej klauzule indeksacyjne stanowiły element określający główne świadczenia stron umowy kredytu indeksowanego, to stwierdzić należało, iż usunięcie postanowień określających główne świadczenia stron, prowadzi do tego, że pomiędzy stronami brak jest zgody na zawarcie umowy. To prowadzi zaś do wniosku, że na skutek stwierdzenia abuzywności wskazanych postanowień umownych, Umowę należy uznać za nieważną.

Kolejno wskazać należy, iż wyeliminowanie z umowy o kredyt indeksowany do waluty obcej postanowień dotyczących indeksacji prowadzi nie tylko do zniesienia mechanizmu indeksacji oraz różnic kursów walutowych, ale również pośrednio do zamknięcia ryzyka kursowego, które jest bezpośrednio związane z indeksacją. Usunięcie tych postanowień z umowy powoduje, że umowa ta nie może nadal obowiązywać bez tych warunków z tego powodu, że ich usunięcie spowodowałoby zmianę charakteru głównego przedmiotu umowy (por. wyrok TSUE z dnia 03 października 2019 roku w sprawie C-260/18).

Po wyeliminowaniu z umowy o kredyt indeksowany do waluty obcej postanowień dotyczących indeksacji – a więc postanowień wyznaczających naturę tego stosunku zobowiązaniowego – umowę należałoby uznać za nieważną także na podstawie art. 353¹ k.c. jako sprzeczną z naturą zobowiązania. Wyeliminowanie z umowy o kredyt indeksowany do waluty obcej postanowień dotyczących indeksacji doprowadziłoby bowiem do takiego zniekształcenia tego stosunku zobowiązaniowego, że nie odpowiadałby on już jego naturze, której istotą jest wprowadzenie postanowień dotyczących indeksacji, pozwalających na ustalenie salda zadłużenia w walucie obcej a następnie zastosowanie do tak ustalonego salda zadłużenia oprocentowania ustalonego według stawki LIBOR.

Reasumując – niezależnie od tego, czy przedmiotową Umowę uznać za nieważną na skutek sprzeczności postanowień dotyczących mechanizmu indeksacji z art. 353¹ k.c., czy też uznać ją za nieważną z powodu stwierdzenia abuzywności tych postanowień (prowadzącej w konsekwencji do nieważności Umowy), rozstrzygnięcie co do żądań powodów byłoby identyczne.

Odnosząc się do roszczenia głównego o ustalenie, wskazać należy, iż w ocenie Sądu, nie były trafne zarzuty strony pozwanej jakoby powodowie nie mieli interesu prawnego w żądaniu ustalenia nieważności przedmiotowej Umowy kredytu.

Zgodnie z art. 189 k.p.c. powód może żądać ustalenia przez sąd istnienia lub nieistnienia stosunku prawnego lub prawa, gdy ma w tym interes prawny. Przepis art. 189 k.p.c. ma charakter przepisu materialnoprawnego, gdyż stanowi podstawę prawną powództw o ustalenie stosunku prawnego oraz o ustalenie prawa, i to zarówno ustalenie pozytywne, jak i negatywne. Przedmiotem ustalenia w drodze powództwa przewidzianego w art. 189 k.p.c. mogą być prawa i stosunki prawne, dla ustalenia których właściwa jest droga procesu cywilnego (np. ustalenie nieważności umowy, ugody sądowej, testamentu). Przesłanką merytoryczną powództwa o ustalenie jest interes prawny, rozumiany jako potrzeba ochrony sfery prawnej powoda, którą może uzyskać przez samo ustalenie stosunku prawnego lub prawa (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 10 czerwca 2011 roku, II CSK 568/10, Lex nr 932343).

Interes prawny istnieje wówczas, gdy zachodzi niepewność stosunku prawnego lub prawa, wynikająca z obecnego lub przewidywanego ich naruszenia lub kwestionowania. Brak interesu zachodzi wtedy, gdy sfera prawna powoda nie została naruszona lub zagrożona, bo jego prawo już zostało naruszone albo powstały określone roszczenia i może osiągnąć pełniejszą ochronę swych praw, bo może dochodzić zobowiązania pozwanego do określonego zachowania - świadczenia lub wykorzystać inne środki ochrony prawnej prowadzące do takiego samego rezultatu. Zasada ta nie ma charakteru bezwzględnego, bo powód nie traci interesu, jeżeli ochrona jego sfery prawnej wymaga wykazania, że stosunek prawny ma inną treść, w szczególności, gdy umowa jest zawarta na długi czas, a wyrok w sprawie o świadczenie za wcześniejszy okres (roszczenia dodatkowe zgłoszone przez powoda) nie usunie niepewności w zakresie wszystkich skutków prawnych mogących wyniknąć z tego stosunku w przyszłości (tak Sąd Apelacyjny w Warszawie w wyroku z dnia 25 października 2018 roku, I ACa 623/17, Lex nr 2583325).

W ocenie Sądu, powodowie mają zatem interes prawny w żądaniu ustalenia w rozumieniu art. 189 k.p.c., gdyż samo powództwo o zapłatę nie rozstrzygnęłoby w sposób definitywny istniejącego pomiędzy stronami sporu co do związania ich przedmiotową Umową. Rozstrzygnięcie żądania o zapłatę zakończy bowiem jedynie spór co do zwrotu kwot, które już zostały zapłacone na podstawie tej Umowy. Jedynie ustalenie, czy strony są związane przedmiotową Umową, w pełny sposób zabezpieczy interes powodów. Rozstrzygnięciem kwestię podstawową, tj. czy powodów wiąże z pozwanym Bankiem Umowa o kredyt, czy nie. Usunie zatem niepewność co do tego, czy powodowie nadal są zobowiązani wobec pozwanego Banku do dokonywania spłaty rat kredytu na podstawie tej Umowy. Zapobiegnie więc dalszemu sporowi o roszczenia Banku wynikające z tej Umowy. W ocenie Sądu, ustalenie nieważności przedmiotowej Umowy, orzeczeniem Sądu stanowić będzie także podstawę dokonania wzajemnych rozliczeń pomiędzy stronami.

Zważywszy na powyższe, Sąd orzekł jak w pkt I sentencji wyroku.

Wobec ustalenia, że przedmiotowa Umowa jest nieważna – a więc że stosunek prawny z niej wynikający nie istnieje – strony powinny zwrócić sobie, zgodnie z teorią dwóch kondykcji, kwoty świadczone na podstawie tejże Umowy

(por. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 16 lutego 2021 roku, w sprawie III CZP 11/20 oraz uchwała 7 Sędziów Sądu Najwyższego z dnia 07 maja 2021 roku w sprawie III CZP 6/21). Przypomnieć należy jedynie, że teoria dwóch kondycji polega na tym, że każda ze stron ma własne roszczenie o zwrot spełnionego świadczenia: bank o zwrot kwoty wypłaconego nominalnie kredytu, a kredytobiorca o zwrot świadczeń spełnionych na rzecz banku. Wobec tego, uznać należało, iż niezasadne było żądanie strony pozwanej rozliczenia stron Umowy w niniejszym postępowaniu (w oparciu o teorię salda).

Podstawę prawną żądania zapłaty stanowiły w niniejszej sprawie przepisy art. 405 k.c. i art. 410 § 1 i § 2 k.c. Zgodnie z art. 405 k.c., kto bez podstawy prawnej uzyskał korzyść majątkową kosztem innej osoby, obowiązany jest do wydania korzyści w naturze, a gdyby to nie było możliwe, do zwrotu jej wartości. Stosownie do art. 410 § 1 k.c. przepisy artykułów poprzedzających stosuje się w szczególności do świadczenia nienależnego. Przepis art. 410 § 2 k.c. stanowi zaś, że świadczenie jest nienależne, jeżeli ten, kto je spełnił, nie był w ogóle zobowiązany względem osoby, której świadczył, albo jeżeli podstawa świadczenia odpadła lub zamierzony cel świadczenia nie został osiągnięty, albo jeżeli czynność prawna zobowiązująca do świadczenia była nieważna i nie stała się ważna po spełnieniu świadczenia.

Powodowie zażądali zasądzenia od strony pozwanej następujących kwot:

- 42 151,18 zł oraz 10 229,10 CHF, stanowiących sumę rat kapitałowo – odsetkowych uiszczonych przez powodów na rzecz strony pozwanej w okresie od 08 marca 2011 roku do 08 marca 2018 roku,
- 4 817,97 zł stanowiącej sumę uiszczonych przez nich składek na ubezpieczenie na życie w okresie od marca 2011 roku do sierpnia 2020 roku,
- 2 964 zł stanowiącej sumę uiszczonych przez nich składek na ubezpieczenie nieruchomości w okresie od marca 2011 roku do sierpnia 2020 roku.

Z dowodu z zaświadczenia Banku z dnia 18 sierpnia 2020 roku, które zostało załączone do pozwu i nie było kwestionowane przez stronę pozwaną, wynika, iż suma wpłat dokonanych przez powodów na rzecz strony pozwanej tytułem spłaty rat kapitałowo – odsetkowych w okresie od 08 marca 2011 roku do 08 marca 2018 roku wynosiła łącznie 42 151,18 zł oraz 10 229,10 CHF. Ponadto powodowie uiszcili składkę na ubezpieczenie nieruchomości w kwocie 3 796 zł oraz w okresie od marca 2011 roku do sierpnia 2020 roku powodowie wpłacili tytułem składek na ubezpieczenie na życie łącznie kwotę 8 484,84 zł.

Zważywszy na powyższe, Sąd w całości uwzględnił żądanie główne powodów o zapłatę, zasądzając kwoty 42 151, 18 zł, 10,229,10 CHF, 8 417,97 zł oraz 2 964 zł od strony pozwanej na rzecz powodów do ich majątku wspólnego, ponieważ powodowie uiszczali świadczenia, wynikające ze spornej Umowy z majątku objętego ich wspólnością majątkową małżeńską (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 23 listopada 2018 roku, II CNP 54/17, LEX nr 2583141). Ponadto odnośnie żądania zasądzenia zwrotu kwot uiszczonych tytułem składek na ubezpieczenie, Sąd miał na uwadze, iż stosownie do treści art. 321 § 1 k.p.c. Sąd nie może zasądzić ponad żądanie.

O odsetkach ustawowych za opóźnienie Sąd orzekł na podstawie art. 481 § 1 i § 2 k.c. Zgodnie z art. 481 § 1 k.c. jeżeli dłużnik opóźnia się ze spełnieniem świadczenia pieniężnego, wierzyciel może żądać odsetek za czas opóźnienia, chociażby nie poniósł żadnej szkody i chociażby opóźnienie było następstwem okoliczności, za które dłużnik odpowiedzialności nie ponosi. Sąd miał przy tym na uwadze, iż powodowie przed wniesieniem pozwu w przedsądowym wezwaniu do zapłaty z dnia 01 października 2020 roku, powołując się na nieważność Umowy, wezwali pozwanego Bank do zapłaty sumy kwot uiszczonych przez nich w PLN i CHF na rzecz Banku na podstawie przedmiotowej Umowy, wyznaczając stronie pozwanej termin zapłaty, wynoszący 3 dni od dnia otrzymania tego pisma. Wezwanie to zostało doręczone pozwanemu Bankowi w dniu 09 października 2020 roku. Od tego zatem dnia stronie pozwanej zaczął biec, wyznaczony jej przez powodów termin zapłaty.

Wobec tego, odsetki ustawowe za opóźnienie od kwot wskazanych w pkt II sentencji wyroku zostały zasądzone – zgodnie z żądaniem pozwu – od dnia 15 października 2020 roku do dnia zapłaty.

Na zakończenie wskazać należy, iż Sąd nie podzielił zarzutu strony pozwanej dotyczącego przedawnienia roszczeń powodów. Odnośnie żądania ustalenia, wskazać należy, iż zgodnie m.in. z wyrokiem TSUE z dnia 10 czerwca 2021 roku w połączonych sprawach C-776/19 do C-782/19 nie ulega przedawnieniu roszczenie konsumenta o stwierdzenie nieuczciwego charakteru warunku znajdującego się w umowie, zawartej między przedsiębiorcą a tym konsumentem. Ponadto wskazać należy, iż przedawnieniu nie ulegają roszczenia niepieniężne o ustalenie, oparte na art. 189 k.p.c. Odnośnie zaś roszczenia powodów o zapłatę, wskazać należy, iż nie można uznać go za świadczenie okresowe, a więc nie jest przewidziany dla niego 3 – letni termin przedawnienia. Co do kwestii początku biegu terminu przedawnienia, to – mając na uwadze m.in. wyrok TSUE z dnia 22 kwietnia 2021 roku w sprawie C-485/19 – uznać należało, iż termin przedawnienia roszczenia powodów o zwrot kwot wpłaconych na podstawie umowy, która zawiera abuzywne postanowienia, czego konsekwencją jest upadek umowy, a więc o zwrot świadczenia nienależnego, zaczął biec dla nich nie od chwili dokonania poszczególnych wpłat, lecz od chwili, kiedy powodowie uświadomili sobie istnienie w Umowie nieuczciwych postanowień umownych, skutkujących nieważnością Umowy. Powodowie zeznali, iż uświadomili to sobie, kiedy w mediach komentowany był wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z 2019 roku. Z treści ich zeznań wynika, że dyskusja medialna dotyczyła wyroku TSUE z dnia 03 października 2019 roku w tzw. sprawie D. (C-260/18). Zeznania powodów w powyższym zakresie uznać należało za wiarygodne, mając w szczególności na uwadze, iż przed październikiem 2019 roku nie kwestionowali oni postanowień przedmiotowej Umowy i nie zgłaszali stronie pozwanej reklamacji ani nie wzywali jej do zapłaty. Uznać należało zatem, że od października 2019 roku powodom zaczął biec termin przedawnienia roszczeń. Skoro zatem pozew w niniejszej sprawie został wniesiony 09 marca 2021 roku, to stwierdzić należało, iż roszczenia powodów o zwrot kwot, wpłaconych przez nich stronie pozwanej na podstawie spornej Umowy, nie przedawniły się.

O kosztach postępowania (pkt III sentencji wyroku) Sąd orzekł na podstawie art. 98 § 1 k.p.c., obciążając nimi w całości stronę pozwaną, która proces w całości przegrała. Na zasądzoną od strony pozwanej na rzecz powodów kwotę 11 834 zł składały się: opłata sądowa od pozwu w wysokość 1 000 zł, wynagrodzenie pełnomocnika procesowego powodów, będącego adwokatem, w wysokości 10 800 zł (zgodnie z § 2 pkt 7 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie opłat za czynności adwokackie z dnia 22 października 2015 roku, Dz.U. z 2015 roku, poz. 1800) oraz opłaty skarbowe od pełnomocnictw w łącznej wysokości 34 zł. Na podstawie art. 98 § 1¹ k.p.c. od kwoty zasądzonej tytułem zwrotu kosztów procesu Sąd zasądził również odsetki ustawowe za opóźnienie, liczone od dnia uprawomocnienia się wyroku do dnia zapłaty.

W ocenie Sądu, w niniejszej sprawie brak było uzasadnionych podstaw do zasądzenia na rzecz powodów tytułem zwrotu kosztów postępowania wynagrodzenia pełnomocnika procesowego w wysokości dwukrotności stawki minimalnej. Niniejsza sprawa nie ma charakteru precedensowego, wręcz przeciwnie w podobnych sprawach pozwy składane są w liczbie kilku tysięcy rocznie. Ponadto obecnie wydawane są zarówno przez sądy krajowe jak i przez Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej liczne orzeczenia dotyczące spraw kredytów indeksowanych do waluty obcej. Trudno zatem uznać, aby niniejsza sprawa była skomplikowana pod względem faktycznym albo prawnym. Dodatkowo Sąd miał na uwadze, że w niniejszej sprawie pełnomocnik powodów złożył jedno pismo procesowe, tj. pozew, oraz w sprawie odbyły się dwie rozprawy z udziałem pełnomocnika powodów, zaś od wniesienia pozwu do wydania wyroku upłynął okres około 8 miesięcy.

Mając powyższe na uwadze, Sąd orzekł jak w sentencji wyroku.

(...)

(...)

(...)